

Magne Skodvin hopper bukk over Grunnloven

Aftenposten 27/4/02

Av Terje Carlsen, Levanger

I en kronikk i Aftenposten 27. april fremholder professor Magne Skodvin at Norge, uten tvil, var i krig med Tyskland også etter 10. juni 1940. Men er dette uten videre en sak for historikerne å bedømme?

Krigshistorikeren Magne Skodvin bygger sine konklusjoner om en norsk fortsettelseskrig etter 10. juni 1940 utelukkende på regjeringskonferansen 3. juni 1940 «om å flytte over til Storbritannia med de gjenværende norske militære styrker og fortsette krigen derfra».

Det er godt mulig at Skodvin er en fremragende historiker. Men det forekommer meg at han i sin iver etter å komme sin egen historieskrivning til unnsetning hopper bukk over jusen. Grunnlovens paragraf 25 slår riktignok fast at «Kongen har høyeste Befaling over Rigets Land og Sømagt». Men det står også at «...Den må ikke forøges eller formindskes uten Stortingets Samtykke».

I neste paragraf omtales kongen som den som slutter fred, men som ifølge norsk sedvane i statsretten bygger på Stortingets uttrykte vilje dertil (ifølge Skodvin er vi derfor fremdeles i krig med Tyskland, da ingen fred er sluttet med Norge, men med de allierte britiske og amerikanske styrker).

La oss derfor se på noen indisier som trekker konklusjonen i motsatt retning av Skodvins: Det er ingenierte klart om Stortinget ga, konge og regjering uinnskrenkede fullmakter på Elverum i forkant av den omtalte regjeringskonferansen til å handle slik Skodvin fastslår de gjorde. Tvert imot. Det er i det hele tatt uklart om Stortinget ga kongen noen fullmakt overhodet.

Det man vet, er at Stortingets presidentskap og Stortinget ga uttrykk for en vilje til at kongen fratrådte sin stilling. Flere ledende nordmenn innså det statsrettslige vakuum som Norge nå kunne befinne seg i og som videre følger av Grunnlovens krav til konstituering hvert fjerde år. Blant dem var høyesterettsjustitiarius Paal Berg.

Alt i de første dramatiske april-dagene etter okkupasjonen 9. april foregikk det derfor en temmelig hektisk møtevirksomhet mellom eliten i det norske samfunnet og den tyske okkupasjonsmakten med sikte på en «Osloavtale». 13. april - altså fire dager etter det tyske overfallet - kom det i stand et PM ført i pennen av Lorentz Vogt i Industriforbundet, der det står: «Man enedes om at det sannsynligvis ville være riktig å søke om å få fiendtlighetene avsluttet og at det også ville være riktig om det gikk

en henstilling til Kongen» om å fra-tre og «det burde søkes kontakt med høyesterettsjustitiarius som den eneste tilbakeværende representant for statsmakten».

Andre indisier peker også mot at majoriteten av politikere og miljøer med stor politisk påvirkningskraft var for en fredsslutning med tyskerne. LO gjorde opprop om samarbeide med okkupasjonsmakten i 1940, det samme gjorde Industriforbundet. Halvdan Kohts egen dagbok fra 1933-1940, og som kom på Tiden Forlag i 1990, kaster også lys over denne lite påaktede siden av vår historie. I et notat av 6. desember 1939 skriver Koht at han samme dag har hatt besøk av den tyske dr. Noack, som oppholdt seg i Norge for å studere vikingenes historie.

Noack hadde fortalt Koht at han hadde gode forbindelser på toppplan i Tyskland, og hans venn i Berlin, dr. Berber, sto utenriksminister Ribbentrop nær. Ifølge Kohts egen dagbok skal de to blant annet ha diskutert Sovjets invasjon i Finland. Koht skal da ha gitt uttrykk for et ønske om en vesteuropeisk samling mot Stalin. Tankene samsvarer med de tanker Quisling gir uttrykk for allerede i november i 1939 i sine samtaler med den samme dr. Noack.